

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการสนับสนุนให้ชาวบ้านในตำบลกลาย ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ศึกษาผลกระทบด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้นหากมีการสร้างนิคมอุตสาหกรรม และศึกษาสร้างกระบวนการการนำข้อมูลไปแลกเปลี่ยนกับฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนิคมอุตสาหกรรมใช้พื้นที่ครอบคลุมทั้งสายน้ำคลองกลายใน 3 ตำบล 2 อำเภอ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช พร้อมทั้งได้เลือกชุมชนเป็นพื้นที่ศึกษาหลักจำนวน 4 ชุมชน ชุมชนชายทะเล ชุมชนบนที่ราบ ชุมชนเชิงเขา และชุมชนบนที่สูง วิธีการดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ การเตรียมความพร้อมของการวิจัย การศึกษาและ วิเคราะห์ข้อมูล และ การนำความรู้จากการศึกษาไปทดลองปฏิบัติและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การศึกษาพบว่า สามารถประมวลรวมการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชุมชนตลอดลุ่มน้ำคลองกลายได้เป็น 3 ช่วงคือ ช่วงที่ 1 การเริ่มตั้งถิ่นฐาน ชาวบ้านทำมาหากินแบบยังชีพ(ก่อน พ.ศ. 2504) ช่วงที่ 2 การเริ่มต้นพึ่งพาตลาด(ประมาณ พ.ศ. 2504-2545) และช่วงที่ 3 การขยายตัวของการพึ่งพาตลาดอย่างเต็มที่(ประมาณ พ.ศ. 2546-ปัจจุบัน 2556) นโยบายในการพัฒนาภาคใต้ที่มีผลต่อการเกิดขึ้นของนิคมอุตสาหกรรมในลุ่มน้ำคลองกลายมี 2 นโยบายคือ โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลภาคใต้และแผนแม่บทอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของประเทศไทย ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นมี 8 ด้านคือ ด้านที่ดิน ด้านแหล่งหิน ด้านพื้นที่ชายฝั่ง ด้านมลพิษ ด้านด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม การเมือง

ผลที่เกิดจากการวิจัยที่ สิ่งพึงประสงค์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ 1) ในด้านการสร้างองค์ความรู้ 2) เกิดภาคีความร่วมมือของชุมชนกับภาคส่วนต่างๆ เข้ามาร่วมทำวิจัย 3) เกิดการสร้างโครงสร้างรวมตัวของชาวบ้านในลุ่มน้ำคลองกลายกันหลวมๆ ชื่อว่า เครือข่ายต้นน้ำปลายน้ำคลองกลาย (ตปก.) ส่วนสิ่งที่ยังไม่มีบรรลุผล ได้แก่ 1) ยังสามารถเกิดทัศนคติต่อการทำงานที่ต้องให้ทุกคนร่วมคิดร่วมทำ 2) ยังไม่บรรลุการพัฒนาให้เกิดทัศนคติและทักษะความสามารถที่เห็นว่าการวิจัยกับการพัฒนาหรือการแก้ปัญหาต้องทำควบคู่กันไป 3) ในช่วงการทำวิจัย ยังไม่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ไม่ขยายกลุ่มใหม่ออกไป หรือมีสมาชิกใหม่แต่ไม่มีความต่อเนื่อง 4) ยังไม่เกิดผลเชิงรูปธรรมที่สืบเนื่องจากกิจกรรมอย่างเด่นชัด

สิ่งที่ควรระวังที่พบจากการทำวิจัยนี้ที่สำคัญคือปัญหาด้านแกนนำที่มีจำนวนไม่แน่นอน ชาวบ้านทั่วไปยังไม่ตื่นตัว หรือยังไม่กล้าแสดงตัว และฝ่ายที่สนับสนุนให้เกิดโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ และบริษัทเอกชนที่มาลงทุนที่ยังคงรุกคืบเข้ามา ทีมวิจัยจึงได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหามีเบื้องต้น 6 ประการคือ 1)การดำเนินการต่างๆต้องเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย 2) การดำเนินการต่างๆต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริงในทุกขั้นตอน 3)โครงการจะต้องเหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ 4) โครงการต่างๆต้องมีความเป็นธรรมชาติหรือเป็นธรรมชาติ

ทุกระดับและทุกมิติ 5) โครงการใดๆ ต้องไม่มีผลกระทบด้านลบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสุขภาพ คุณภาพชีวิต ประเพณีวัฒนธรรมของชาวบ้านในท้องถิ่น และ 6) โครงการต่างๆ ต้องศึกษาและระบุถึงความเสี่ยงด้านผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น การฟื้นฟูเยียวยารวมถึงการชดเชยให้ชัดเจน